

**ECONOMY
FINANCES
MANAGEMENT**

**ACTUAL ISSUES OF SCIENCE
AND PRACTICAL ACTIVITY**

3' 2015 (3)

ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

ПРАКТИКИ

**ЕКОНОМІКА
ФІНАНСИ
МЕНЕДЖМЕНТ**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ

3' 2015 (3)

“ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ:
актуальні питання науки і практики”

“ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:
actual issues of science and practical activity”

Заснований у 1997 році під назвою

“Вісник Вінницького державного
сільськогосподарського інституту”.

У 2010 - 2014 роках виходив під назвою

“Збірник наукових праць Вінницького
національного аграрного університету”

З 2015 року “Економіка. Фінанси. Менеджмент:
актуальні питання науки і практики”

Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової
інформації №21154-10954 ПР

від 31.12.2014 р.

Головний редактор

доктор економічних наук, професор,
академік НААН Калетнік Г.М.

Заступник головного редактора

доктор економічних наук, професор Шпикуняк О.Г.

Члени редакційної колегії:

доктор юридичних наук, професор Авдіївський В.І. (Росія)

доктор економічних наук, доцент Бондаренко В.М.

доктор економічних наук, професор Буреннікова Н.В.

доктор економічних наук, професор Варченко О.М.

доктор економічних наук, професор Горська Є. (Словаччина)

доктор економічних наук, професор Гуцаленко Л.В.

доктор, професор Данн Дж.В. (США)

доктор економічних наук, професор,

академік НААН Дем'яненко М.Я.

доктор економічних наук, професор,

академік НААН Кваша С.М.

доктор економічних наук,

член-коресподент НААН Кириленко І.Г.

доктор економічних наук, професор Козловський С.В.

доктор економічних наук, професор Коляденко С.В.

доктор економічних наук, професор Клепацькі Б. (Польща)

доктор економічних наук, професор Мазур А.Г.

доктор економічних наук, професор,

академік НААН Малік М.І.

доктор економічних наук, професор Масленнікова Н.П. (Росія)

кандидат юридичних наук, доцент Мельничук О.Ф.

доктор економічних наук, професор Мороз О.О.

кандидат економічних наук, доцент Мулик Т.О.

доктор економічних наук, професор,

академік НААН Панасюк Б.Я.

доктор економічних наук, професор Правдюк Н.Л.

доктор економічних наук, професор Прутська О.О.

доктор економічних наук, професор Свиноус І.В.

кандидат економічних наук, доцент Ціхановська В.М.

доктор економічних наук, професор Чернюк Л.Г.

кандидат економічних наук Шаманська О.І.

доктор економічних наук, професор,

академік НААН Шпичак О.М.

кандидат економічних наук, доцент Янчук Г.В.

Chief editor

Doctor of Economic Sciences, professor,
academician of NAAS of Ukraine Kaletnik H.

Assistant chief editor

Doctor of Economic Sciences, professor Shpykuliak O.

Editorial Staff Members:

Doctor in law, professor Avdiivskiy V. (Russia)

Doctor of Economic Sciences, associate professor Bondarenko V.

Doctor of Economic Sciences, professor Buriennikova N.

Doctor of Economic Sciences, professor Varchenko O.

Doctor of Economic Sciences, professor Horska E. (Slovakia)

Doctor of Economic Sciences, professor Hutsalenko L.

Doctor, professor Dann J.V. (USA)

Doctor of Economic Sciences, professor,

academician of NAAS of Ukraine Demianenko M.

Doctor of Economic Sciences, professor,

academician of NAAS of Ukraine Kvasha S.

Doctor of Economic Sciences,

corresponding member of NAAS of Ukraine Kyrylenko I.

Doctor of Economic Sciences, professor Kozlovskiy S.

Doctor of Economic Sciences, professor Koliadenko S.

Doctor of Economic Sciences professor Klepatski B. (Poland)

Doctor of Economic Sciences, professor Mazur A.

Doctor of Economic Sciences, professor,

academician of NAAS of Ukraine Malik M.

Doctor of Economic Sciences, professor Maslennikova N. (Russia)

Candidate in Law, associate professor Melnychuk O.

Doctor of Economic Sciences, professor Moroz O.

Candidate of Economic Sciences, associate professor Mulyk T.

Doctor of Economic Sciences, professor,

academician of NAAS of Ukraine Panasiuk B.

Doctor of Economic Sciences, professor Pravdiuk N.

Doctor of Economic Sciences, professor Prutska O.

Doctor of Economic Sciences, professor Svyinous I.

Candidate of Economic Sciences, associate professor Tsikhanovska V.

Doctor of Economic Sciences, professor Cherniuk L.

Candidate of Economic Sciences, associate professor Shamanska O.

Doctor of Economic Sciences, professor,

academician of NAAS of Ukraine Shpychak O.

Candidate of Economic Sciences, associate professor Yanchuk H.

Видавець: Вінницький національний аграрний університет

Відповідальний секретар редакції – Колесов О.С., кандидат економічних наук, доцент

Редагування, корекція й переклад іноземною мовою – Черниш Л.А., Москаленко І.В.

Технічний секретар Скакун Л.А.

Комп'ютерна верстка – Бондаренко О.В.

Підписано до друку 8 червня 2015 року

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Ум. друк. арк. 9,7

Тираж 100.

Зам № .1634

Видавництво ТОВ “Консоль”

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного реєстру видавців

Серія ДК №1539 від 30.10.2003 р.

Віддруковано ТОВ «Консоль».

21034, м. Вінниця, вул. Чехова, 12-А.

Тел.: (0432) 26-54-54, 55-66-12

E-mail: konsol.vin@gmail.com

**“ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ:
актуальні питання науки і практики”**

**“ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT:
actual issues of science and practical activity”**

Всеукраїнський науково-виробничий журнал

3' 2015 (3)

ЗМІСТ

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА <i>Г.М. Калетник</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ	3
РОЗИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ <i>Б.Я. Панасюк</i> ІННОВАЦІЙНЕ БУРЯКОЦУКРОВЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – СТАБІЛЬНИЙ ШЛЯХ ДО ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОЇ ЕКОНОМІКИ	9
МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ <i>Д. О. Сікорський, В .О. Денисюк</i> ВИХІД ПІДПРИЄМСТВА НА ІНТЕРНЕТ-РИНОК: ПРОБЛЕМИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	15
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ <i>О.В. Сметанко</i> СУТНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ШАХРАЙСТВА В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	22
ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО <i>Л.М. Дриманова</i> ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	31
<i>В. С. Лебідь</i> СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	39
<i>І. С. Майданик</i> РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНОЇ СТРАТЕГІЇ У ПРОЦЕСІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	47
<i>Т. П. Гринчук</i> КОНЦЕНТРАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ЙОГО РОЗВИТКУ	56
<i>Ю.М. Ярова</i> ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ФАКТОРИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ	64

О.С. Черненко ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ
ПІДПРИЄМНИЦТВА 71

ПОВІДОМЛЕННЯ
ДО УВАГИ АВТОРІВ ПУБЛІКАЦІЙ В ЖУРНАЛІ “ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ.
МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики” 79

Журнал є правонаступником видання “Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки”, який внесено у перелік наукових фахових видань України з економічних наук (постанова ВАК України №1-05/5 від 01.07.2010 р.). Включений до міжнародних наукометричних баз даних: Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) та Index Copernicus (Польща).

Адреса редакції: **21008, Вінниця, вул. Сонячна, 3, тел. 46-00-03**
Вінницький національний аграрний університет
Сайт журналу: <http://efm.vsau.org/>
Електронна адреса: econjournal.vsau@gmail.com

Номер схвалено і рекомендовано до друку рішенням: Вченої ради Вінницького національного аграрного університету, протокол № 6 від 28 травня 2015 року.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передрук і переклад статей дозволяється за згодою авторів. Відповідальність за зміст публікацій і достовірність наведених в них даних та іншої інформації, несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

УДК 330.837.334.722:338.432:338.24

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Л.М. ДРИМАНОВА,
*фахівець кафедри обліку та аналізу
Вінницький національний аграрний
університет*

Досліджено основні чинники розвитку підприємництва, аналіз їх впливу на економічне зростання та пропозиції щодо підвищення ефективності. Визначено засади формування механізмів державної аграрної політики щодо підвищення ефективності використання наявного потенціалу аграрного підприємництва.

Встановлено, що в цілому, ефективний розвиток взаємовідносин у системі держава-бізнес можливий за умов активної участі кожної із сторін і рівноправного партнерства.

Обґрунтовано, що ключову роль у формуванні ринкового середовища повинна відігравати держава, функції якої мають бути спрямовані на створення таких умов ведення підприємницької діяльності в аграрному секторі, які дозволили б підприємцям не лише отримувати економічні вигоди, а й поступово набувати статусу соціально відповідальних осіб, що беруть участь у розв'язанні соціально-економічних проблем на державному і місцевому рівнях.

Ключові слова: аграрне підприємництво, пріоритизація, державна допомога, інституційне середовище.

Літ. 12.

Постановка проблеми. Господарський комплекс нашої країни характеризується низьким рівнем технічної та технологічної бази. Тому до пріоритетних завдань належить створення умов для прискорення технологічної перебудови вітчизняного виробництва з метою підвищення його потенціалу та досягнення рівня світових стандартів. Важливим напрямом зміцнення конкурентоспроможності національного бізнесу та оволодіння сучасними важелями конкурентної боротьби є забезпечення високого рівня інноваційної активності вітчизняних підприємств. Умовою прискорення стабілізації економічного та соціального розвитку України є реалізація заходів, спрямованих на модернізацію господарського комплексу з урахуванням досвіду розвинутих країн.

Результативність державної підтримки та формування сприятливого підприємницького середовища передбачає її здійснення на всіх рівнях влади. Проте, як на загальнодержавному, так і на регіональних рівнях ми маємо значну кількість проблем, вирішення яких потребує впровадження активних заходів. Місцеві органи влади у недостатній мірі виконують роль посередників між бізнесом, державою і суспільством.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретико-методологічного реформування та державної підтримки аграрних підприємств присвячені роботи видатних вчених-економістів: І.О. Галиця [1], В.В. Россоха [2], В.В. Юрчишин [3].

Метою статті є визначення засад для ефективного реформування та здійснення державної підтримки аграрного підприємництва в Україні.

Основні результати дослідження. Теорія та історичний досвід свідчать, що міцна держава – це сильні інститути, які за допомогою демократичних законів і процедур захищають права громадянина, підприємця та власності і тим самим характеризують економічне та підприємницьке середовище. Ключовою функцією інституцій, як підсистеми ринкового механізму, є гармонізація економічних відносин і раціональне управління ними; створення сигналів про потреби суспільства, тобто – генерування інформації у поєднанні з одночасним розв’язанням проблем, що виникають та підтримкою збалансованих інтересів усіх учасників ринку.

Головна роль в інституційному середовищі належить державі, зокрема через здатність створювати відповідні інститути, які підтримують ринки. Вплив держави на економічну систему має історичний характер і на кожному етапі розвитку країни змінюється відповідно до цього етапу як у часі, так і у просторі [1].

Основу аграрного підприємництва становить організаційно-правова господарська структура, тобто підприємство. Будь-яке підприємство, відповідно до Господарського кодексу України, може бути створене:

- 1) відповідно до рішення власника (власників) майна або уповноваженого ним (ними) органу, організації-засновника;
- 2) внаслідок примусового поділу іншого підприємства згідно з чинним антимонопольним законодавством;
- 3) шляхом відокремлення зі складу діючого підприємства одного або кількох структурних підрозділів за рішенням їхніх трудових колективів і згодою власника майна (уповноваженого органу). Підприємство має право створювати свої філії (представництва, відділення або інші відокремлені підрозділи) з поточними і розрахунковими рахунками в банку.

Кожне підприємство самостійно планує свою діяльність і визначає перспективи (стратегію) розвитку з урахуванням попиту на продукцію що виробляється (виконувану роботу, послуги), а також здійснює матеріально-технічне забезпечення виробництва через систему прямих угод (контрактів) із постачальниками або торговими біржами. Воно реалізує вироблену продукцію на основі прямих угод із споживачами, державного замовлення (у разі його існування), через мережу бірж і власних торговельних підприємств за цінами (тарифами), встановлюваними самостійно, договірними, регульованими державою або вільними (ринковими).

Держава повинна забезпечувати будь-якому підприємству належні рівні економічної безпеки функціонування і правові умови господарювання. Цільовою спрямованістю державного регулювання є: сприяння розвитку ринку з регулюванням його за допомогою економічних методів та антимонопольних заходів; забезпечення пільгових умов тим підприємствам, які впроваджують прогресивні технології і створюють нові робочі місця; стимулювання розвитку малих підприємств шляхом надання пільг при оподаткуванні та одержанні державного кредиту; створення фондів сприяння розвитку малих підприємств тощо.

Аграрне реформування як явище не виникло наприкінці ХХ століття, оскільки має історичний характер і знайшло своє відображення в різних епохах розвитку більшості країн, змінюючи мету, методи здійснення, характер, але суть його залишається протягом тривалого періоду незмінною – перетворення в системах землеволодіння й землекористування.

Економічна криза, яка набула системного характеру, призвела до того, що подібне розуміння вже не відображає сутності процесів, які відбувалися. Реформування має також ефективно впливати на розвиток соціальної сфери села, галузевої науки, кадрового забезпечення, формування ринкової інфраструктури аграрного виробництва.

Аграрні реформи, а також інституційне забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва та підприємницької діяльності не здійснюються ізольовано, а є складовою частиною процесу трансформації економічної системи держави у цілому, результатом певних інституціональних змін та державного регулювання і покликані забезпечувати ріст ефективності функціонування агропромислового комплексу.

Таким чином, на наш погляд, реформування й регулювання аграрної сфери АПК та підприємницької діяльності зокрема – це перетворення системи економічних відносин, спрямоване на підвищення ефективності її функціонування в економічних умовах, що змінюються і яке не передбачає зниження досягнутого раніше рівня та ефективності виробництва.

Процеси реформування в аграрній економіці спрямовані на перехід до ринкових відносин, формування нових виробничих структур, перетворення форм власності, трансформацію земельних відносин, зміну виробничої й регіональної інфраструктур. Реформуванню також підлягають фінансово-кредитна сфера, механізми державного регулювання, соціальні структури.

Українськими вченими О.Онищенком. і В.Юрчишиним [2, с. 16] були систематизовані основні цілі аграрної реформи у цілому, а також становлення та розвиток підприємництва у нинішніх економічних умовах:

- повне й незворотне вирішення продовольчої проблеми, забезпечення внутрішніх потреб країни й поступове перетворення її в надійного експортера сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;
- створення надійної матеріально-технічної бази сільського господарства із застосуванням новітніх техніко-технологічних досягнень;
- розвиток відносин власності, формування багатукладності на селі з урахуванням досвіду цивілізованих країн;
- забезпечення достатнього розширеного відтворення економіки підприємств усіх без винятку укладів, їх повної виробничо-господарської самостійності.

Початок аграрних реформ практично у всіх східноєвропейських країнах почався у 1990–1991 рр., що пояснюється одночасністю радикальних суспільно-економічних трансформацій. Однак прогнозований плавний перехід до ринкової моделі господарювання виявився неможливим: практично у всіх країнах у процесі переходу до ринку, або до початку його здійснення через серйозні диспропорції і протиріччя в економічному розвитку та, як наслідок, системної кризи, яка охопила всю економіку України та країн Східної Європи. При цьому найбільших втрат зазнав агропромисловий комплекс.

Характерною рисою економічної кризи 90-х років минулого століття в агропромисловому комплексі виявилася сукупність причин, яка визначається не тільки тим, що відбуваються трансформації відносин власності, зміни форм управління і господарювання, а й проявом взаємозалежних кризових тенденцій загальносвітового масштабу.

По-перше, це технологічна криза, зумовлена зміною поколінь техніки, що супроводжується різким скороченням інвестицій, зниженням попиту на застарілу продукцію.

По-друге, дедалі чіткіше простежується взаємозв'язок криз при зміні (приблизно кожні піввіку) основних технологічних укладів. Одні галузі занепадають, інші з'являються й бурхливо розвиваються.

По-третє, найбільші потрясіння відбуваються при зміні технологічних способів виробництва, що здійснюється раз у півстоліття і набуває затяжного і складного характеру. Саме такий період почався наприкінці ХХ – на початку ХХІст. [3, с. 16].

Таким чином, подолання кризових явищ і розвиток підприємництва в аграрній сфері надзвичайно ускладнюються системною економічною кризою й різноманітністю причин і наслідків її прояву. Ефективний розвиток АПК стає можливим тільки після становлення якісно нової економічної системи у державі й ефективного функціонування системи інституційного забезпечення та регулювання.

Слід зазначити, що світ накопичив значний досвід подолання кризових явищ і досягнення стійких темпів зростання, який необхідно враховувати при розробці й обґрунтуванні дієвих економічних заходів щодо розвитку підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі.

Таким чином, організаційна трансформація сільського господарства того часу була спрямована на збільшення обсягів виробництва за рахунок зміни існуючого на той момент господарського механізму.

В економічно розвинених країнах світу при проведенні аграрних реформ сільське господарство розглядалося як дотаційна галузь. Це визначається, насамперед, загальнодержавним значенням цієї галузі, загрозою продовольчої залежності від інших країн, вимагає особливої уваги до неї з боку держави.

Крім того економічний ризик, пов'язаний із сільськогосподарським виробництвом, надзвичайно високий, оскільки аграрне виробництво є досить індивідуальним і залежить великою мірою від різних коливань і дестабілізації під впливом як природних явищ, так і ринкової кон'юнктури. З огляду на те, що стабілізувати сільськогосподарське виробництво до кінця ніколи не вдасться через неможливість врахування непередбачених природно-кліматичних факторів, завжди будуть необхідні витрати з держбюджету на згладжування потенційної нестабільності виробництва.

На противагу розвиненим країнам, що проводять реформи у напрямі найбільшого протекціонізму аграрної галузі за найменших витрат для суспільства, постсоціалістичним країнам за усієї різноманітності умов і рівнів розвитку доводиться вирішувати однакове завдання пошуку й реалізації власної моделі принципово нової організації аграрного виробництва та ведення підприємництва, яка найбільшою мірою відповідає сформованим національним особливостям і накопиченому ресурсному потенціалу в агропромисловому комплексі.

Зазначимо, що основними формами державної підтримки сільського господарства є: політична, економічна, соціальна, екологічна. Провідне місце посідає політико-правова підтримка сільського господарства, що означає підтримку інтересів сільськогосподарських виробників, які відповідають національним інтересам, владним структурам держави, і здійснювана, насамперед, за допомогою системи правових норм. Виділення інших форм підтримки пов'язано із специфікою сільськогосподарського виробництва, необхідністю участі держави у розв'язанні низки проблем, які виникли з розвитком вільного ринку: капіталовкладення в сільське господарство, соціальні проблеми села, екологічні проблеми, вирішення яких має важливе значення для забезпечення національних інтересів.

Практично у всіх східноєвропейських країнах до початку реформ була сформована відповідна нормативно-правова база концептуального характеру, що визначала мету, принципи, механізми і критерії, а також тимчасові характеристики аграрних перетворень.

Післяреформена державна підтримка аграрного сектору включає у себе як прямі виплати з державного бюджету, так й інші типи підтримки, такі як інструменти цінового регулювання та недоотримання податкових надходжень до бюджету (наприклад, різні види податкових пільг).

Найбільшу за обсягом державну підтримку (13 млрд грн.), зокрема, було надано аграрному сектору у 2008 році. Відтоді Уряд був змушений скоротити видатки на сільське господарство (близько 9-10 млрд грн.) через складну економічну ситуацію і, як наслідок,

жорстку економію бюджету. В останні три роки спостерігалось значне недофінансування запланованого аграрного бюджету. Зокрема розрив між запланованими видатками та реально виконаними був на рівні 26% і 27% у 2011 і 2012 роках, відповідно. Торік розрив скоротився до 21%, але він все ще є досить великим для забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в галузі. Також спостерігається позитивна тенденція поступової реструктуризації державної підтримки в напрямку “заходів, що стимулюють зростання”, тобто заходів, що не викривлюють торгівлю або таких, що спричиняють мінімальне викривлення (напр. дослідження та навчання з аграрної тематики, програми з охорони навколишнього середовища та регіонального розвитку та ін.) за рахунок заходів, “що сповільнюють зростання” (виробничі субсидії, інструменти цінового регулювання). Загальний обсяг виробничих субсидій за останні сім років скоротився на 70%, а частка субсидій, “що стимулюють зростання” у загальному аграрному бюджеті зросла з 55% у 2007 до 84% у 2013.

Спочатку у бюджеті 2014 року на аграрний сектор було закладено близько 8 млрд грн., однак, державні видатки на всі сектори економіки, включно із сільським господарством, довелося скоротити в рамках пакету антикризових заходів, схвалених Урядом у березні та червні. Зокрема фінансування заходів в аграрному секторі було скорочено на 21% (приблизно до 6 млрд грн.). Для порівняння, державну підтримку паливно-енергетичного сектору було скорочено на 28%, інші галузі промисловості і будівництва – на 7%. Проте фінансування транспортного сектору було збільшено на 63%.

У відносному вимірі скорочення державної підтримки на аграрний сектор є зіставним з недофінансуванням запланованого бюджету в минулому році і тому не повинно мати серйозних негативних наслідків, якщо розумно використовувати запланований бюджет і уникати подальших скорочень. Більше того, спрощення адміністративних процедур, викорінення корупції та лібералізація торгівлі з ЄС має допомогти аграрному сектору подолати фінансові складнощі.

Однак, декілька підгалузей може постраждати більше за інші, оскільки фінансування певних заходів було значно знижено або повністю скасовано (наприклад, заходи з боротьби зі шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур; фінансування державою сільськогосподарських виставок; розвиток оптових ринків; селекція у рибному господарстві; відтворення водних ресурсів та ін.). Станом на 1 серпня на аграрний сектор було виділено близько 42% (2,6 млрд грн.) з передбаченої підтримки на 2014 рік.

Належне спрямування обмеженої державної допомоги є особливо важливим у світлі поглиблення економічної кризи внаслідок тривалої політичної нестабільності. Малоімовірно, що український Уряд зможе збільшити витрати бюджету в найближчі 2-3 роки. Тому важливо сформулювати пріоритети та принципи розподілу обмежених ресурсів.

Закон України №1877-15 “Про державну підтримку сільського господарства України” визначає державну політику щодо підтримки аграрного сектору, зокрема механізми цінового регулювання: державні заставні закупівлі зерна; механізми компенсації відсоткових ставок та компенсація лізингових платежів; субсидування виробників тваринницької продукції. Однак, не передбачено жодних регулювань щодо обрання пріоритетних напрямків і принципів розподілу державної допомоги, тобто, які сектори або заходи мають отримати державне фінансування і які підприємства можуть звертатися за державною підтримкою. У цьому відношенні досвід ЄС може бути корисним для України.

Європейська комісія розробила чіткі та всеосяжні принципи щодо різних видів дозволеної державної підтримки в аграрному секторі, враховуючи необхідність сприяння поліпшенню якості продуктів харчування, збереження довкілля та традиційної спадщини села. Основні передумови надання державної допомоги включають: (1) відповідність загальним вимогам конкурентної політики; (2) узгодженість із загальною політикою ЄС

щодо сільського господарства та розвитку сільських територій; (3) сумісність з міжнародними зобов'язаннями ЄС. Іншим важливим підходом до будь-якого заходу державної підтримки є те, що він має сприяти поліпшенню ситуації всього сектору чи регіону. Таким чином, заходи підтримки, вигідні лише окремому реципієнту, не будуть вважатися такими, що відповідають принципам ЄС. Більше того деякі заходи державної підтримки (напр., для груп виробників, допомога для перерозподілу земель, технічна підтримка агарного сектору, підтримка та поліпшення генетичної якості худоби) надають перевагу малим та середнім підприємствам (МСП), оскільки вважається, що великі підприємства можуть самостійно фінансувати ці витрати. Загалом існує велика різниця між наведеним вище Законом України “Про державну підтримку в сільському господарстві” і постановами Єврокомісії. Закон України, головним чином, зосереджено на заходах державної політики, що спотворюють ринок, а постанови ЄС сфокусовані на схемах підтримки, які мають мінімальний негативний вплив на ринок сільського господарства та продовольства ЄС.

Іншим важливим аспектом є результативність та витратна ефективність. Рахункова палата України, яка контролює використання бюджетних коштів, здійснила аудити двох державних програм у 2012 році і дійшла висновку, що поставлені цілі не були досягнуті у повній мірі, зокрема соціальна інфраструктура продовжує деградувати, демографічна криза погіршується і вимирання села триває. Однією з головних причин низької ефективності є хронічне недофінансування заходів, передбачених у програмах. Програма з розвитку сільських територій отримала 68,6% від запланованого фінансування (з 2008 по 2011 рік), у той час як програму реалізації технічної політики було профінансовано на 45,6% (з 2007-2011). Крім того рахункова палата також зазначила відсутність координації (щодо графіку реалізації, використання ресурсів, співпраці між відповідальними органами та ін.) між двома програмами, незважаючи на спільні цілі, що також зменшило їх ефективність.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, можна зробити висновок, що непрозорий та нерівномірний розподіл державної допомоги надається обмеженому колу привілейованих виробників. На жаль, свіжіші оцінки відсутні, але регулярні скарги від бізнесу (щодо непрозорого розподілу державної підтримки) свідчать про те, що ситуація з тих часів значно не поліпшилася.

Також у підсумку можна зауважити, що деяка реструктуризація державної підтримки таки відбувається, оскільки частка “заходів, що сприяють зростанню” значно зросла за останні сім років. Однак необхідно поліпшити пріоретизацію та ефективність державної допомоги, враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів. Крім того дерегуляція, викорінення корупції, лібералізація торгівлі з ЄС і поліпшення доступу до фінансових ресурсів є також критично важливими для розвитку сільського господарства. Ці заходи мають бути більш пріоритетними, ніж прямі субсидії, що спотворюють ринки. Водночас слід уникати фундаментальних реформ податкових пільг в аграрному секторі, що мають розпочатися на основі комплексного підходу із залученням зацікавлених сторін. Отже, реформи мають розпочатися лише після суттєвого поліпшення законодавчо-правового поля та стабілізації загальних умов ведення агробізнесу в Україні.

Список використаних джерел

1. Галиця І.О. Державне регулювання в умовах ринкових відносин /Галиця І.О. // Економіка України. – 2002. – № 6. – С. 52-58.
2. Юрчишин В.В., Шевченко Л.М. До стратегії соціального та економічного розвитку сільського господарства /Юрчишин В.В., Шевченко Л.М.// АгроІнКом. – 2005. – №9–10. – С. 10–15.

3. Яковец Ю. Стратегія стабілізації і розвитку виробництва /Яковец Ю.// *Економіст*. –1999. – №10. –С. 15–22.
4. Губені Ю.Е. Регулювання аграрного ринку в сільському господарстві Чехії / Губені Ю.Е. // *Економіка АПК*. –1998. – №2. – С. 72–78.
5. Гальчинський А.С., Геєць В.М. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) “Шляхом Європейської інтеграції”/ Гальчинський А.С., Геєць В.М. / – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004.– 416 с.
6. Онищенко А., Проблемы реформирования отношений собственности и организационных структур хозяйствования на селе /Онищенко А.,Трегобчук В., Юрчишин В // *Економіка України*. – 1998. – №9. – С. 4–14.
7. Ревенко В. Реституція і мала приватизація в Чехії: 1990-93гг. /Ревенко В. // *Економіка України*. –1995.– №8. – С. 74–79.
8. Мягких О. Економічні перетворення в країнах центральної і східної Європи та їх наслідки / Мягких О. // *Економіст*. –1999. -№8. –С.62-71.
9. Благун І. Модель управління ринком продукції /Благун І. // *Економіст*. – 1999. – №12. – С. 60–62.
10. Россоха В.В. Теоретико-методологічні засади розвитку виробничо-економічних систем: синергетичний підхід /Россоха В.В. // *Агроінком*. – 2005. – № 9-10. – С. 47-54
11. Реформування державної підтримки в аграрному секторі // *Огляд аграрної політики, при інституті економічних досліджень та політичних консультацій* Випуск №6.-2014. – 40 с.
12. Стратегічні напрями інституційного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні: аналітична доповідь /О.В. Собкевич, В.М. Русан, А.Д. Юрченко, О.В. Ковальова, Л.А. Жураковська – К.: НІСД, 2014.- 45с.

Список джерел у транслітерації/References

1. Halytsia I.O. Derzhavne rehuliuвання v umovakh rynkovykh vidnosyn /Halytsia I.O. // *Ekonomika Ukrainy*. – 2002. – № 6. – S. 52-58.
2. Yurchyshyn V.V., Shevchenko L.M. Do stratehii sotsialnoho ta ekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva /Yurchyshyn V.V., Shevchenko L.M.// *AhroInKom*. – 2005. – №9–10. – S. 10–15.
3. Yakovets Yu. Stratehiia stabilizatsii y razvitiia proizvodstva /Yakovets Iu.// *Ekonomist*. –1999. – №10. –S. 15–22.
4. Hubeni Yu.E. Rehuliuвання ahrarnoho rynku v silskomu hospodarstvi Chekhii / Hubeni Iu.E. // *Ekonomika APK*. –1998. – №2. – S. 72–78.
5. Halchynskiy A.S., Heiets V.M. Stratehiia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy (2004–2015 roky) “Shliakhom Yevropeiskoi intehratsii”/ Halchynskiy A.S., Heiets V.M. / – K.: IVTs Derzhkomstatu Ukrainy, 2004.– 416 s.
6. Onishchenko A., Problemy reformirovaniia otnoshenii sobstvennosti i organizatsionnykh struktur khoziaistvovaniia na sele /Onishchenko A.,Tregobchuk V., Yurchyshyn V // *Ekonomika Ukrainy*. – 1998. – №9. – S. 4–14.
7. Revenko V. Restitutsiia y malaia privatizatsiia v Chekhii: 1990-93hh. /Revenko V. // *Ekonomika Ukrainy*. –1995.– №8. – S. 74–79.
8. Miahkykh O. Ekonomichni peretvorennia v krainakh tsentralnoi i skhidnoi Yevropy ta yikh naslidky / Miahkykh O. // *Ekonomist*. –1999. -№8. –S.62-71.
9. Blahun I. Model upravlinnia rynkom produktsii /Blahun I. // *Ekonomist*. – 1999. – №12. – S. 60–62.
10. Rossokha V.V. Teoretyko-metodolohichni zasady rozvytku vyrobnycho-ekonomichnykh system: synerhetychnyi pidkhid /Rossokha V.V. // *Ahroinkom*. – 2005. – № 9-10. – S. 47-54.

11. Reformuvannya derzhavnoi pidtrymky v ahrarnomu sektori //Ohliad ahrarnoi polityky, pry instytuti ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii Vypusk №6.-2014. – 40 s.

12. Stratehichni napriamy instytutsiinoho zabezpechennia rozvytku ahrarnoho sektoru v Ukraini: analitychna dopovid /O.V. Sobkevych, V.M. Rusan, A.D. Yurchenko, O.V. Kovalova, L.A. Zhurakovska – K.: NISD, 2014.- 45s.

АННОТАЦИЯ
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ АГРАРНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

ДРИМАНОВА Людмила Николаевна,
специалист кафедры учета и анализа
Винницкий национальный аграрный университет

Исследованы основные факторы развития предпринимательства, анализ их влияния на экономический рост и предложения по повышению эффективности. Определены принципы формирования механизмов государственной аграрной политики по повышению эффективности использования имеющегося потенциала аграрного предпринимательства.

Установлено, что в целом эффективное развитие взаимоотношений в системе государство-бизнес возможно в условиях активного участия каждой из сторон и равноправного партнерства.

Обоснованно, что ключевую роль в формировании рыночной среды должно играть государство, функции которого должны быть направлены на создание таких условий ведения предпринимательской деятельности в аграрном секторе, которые позволили бы предпринимателям не только получать экономические выгоды, но и постепенно приобретать статус социально ответственных лиц, участвующих в решении социально-экономических проблем на государственном и местном уровнях.

Ключевые слова: аграрное предпринимательство, приоритизация, государственная помощь, институциональная среда.

ANNOTATION
INSTITUTIONAL BASES OF THE STATE SUPPORT REFORMING
OF AGRARIAN ENTREPRENEURSHIP

DRYMANOVA Liudmyla
specialist of the Account and Analysis Department
Vinnitsia National Agricultural University

The main factors of entrepreneurship development, the analysis of their influence on economic growth and offers for increasing of efficiency are investigated in the article. The principles of formation of the state agrarian policy mechanisms to increase the efficiency of the agrarian entrepreneurship available potential are determined.

It is established that the effective development of relationships in the system of the state and business is possible providing active participation of each of the parties and equal partnership.

It is proved that the main role in formation of the market environment should be played by the state which functions have to be directed on creation of such conditions for running entrepreneurship activity in agrarian sector that would allow entrepreneurs not only to receive economic benefits but also gradually get the status of social responsible individuals who take part in the solution of social and economic problems at the state and local levels.

Key words: agrarian entrepreneurship, prioritization, state help, institutional environment.

Інформація про автора

ДРИМАНОВА Людмила Миколаївна - фахівець кафедри обліку та аналізу Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна,3, e-mail: Idrimanova@yandex.ua)

ДРИМАНОВА Людмила Николаевна - специалист кафедры учета и анализа Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная,3, e-mail: Idrimanova@yandex.ua)

DRYMANOVA Liudmyla - specialist of the Account and Analysis Department Vinnytsia National Agricultural University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna str., e-mail: Idrimanova@yandex.ua)